

УДК 351.354:303.094.7

І.М. Олійченко, д-р держ. упр., професор

Чернігівський державний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ СТАТИСТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

У статті проведено аналіз функціонування органів державної статистики на регіональному рівні, досліджено обсяги надходження і розповсюдження статистичної інформації. Дослідження свідчать, що кількісні показники надходження інформації до Головного управління статистики у Чернігівській області суттєво не змінюються. Кількість вихідної інформації збільшується, що пов'язано з появою маркетингового напрямку тиражування та розповсюдження інформації статистичного характеру. Надано рекомендації щодо удосконалення інформаційних систем органів державної статистики на регіональному рівні.

Ключові слова: управлінська інформація, прийняття рішень, інформаційна система, орган державного управління, джерела інформації, інформаційні технології, статистична інформація.

В статье проведен анализ функционирования органов государственной статистики на региональном уровне, исследованы объемы поступления и распространения статистической информации. Исследования свидетельствуют, что количественные показатели поступления информации в Главное управление статистики в Черниговской области существенно не меняются. Количество выходной информации увеличивается, что связано с появлением маркетингового направления тиражирования и распространения информации статистического характера. Даны рекомендации по усовершенствованию информационных систем органов государственной статистики на региональном уровне.

Ключевые слова: управленческая информация, принятие решений, информационная система, орган государственного управления, источники информации, информационные технологии, статистическая информация.

In the article the analysis of functioning of organs of state statistics is conducted at regional level, the volumes of receipt and distribution of statistical information are investigational. Researches testify that quantitative indexes of receipt of information in Main administration of statistics in the Chernigov area does not change substantially. Output information content is increased, that is related to appearance of marketing direction of circulating and distribution of information of statistical character. Offered to recommendation on the improvement of the informative systems of organs of state statistics at regional level.

Key words: administrative information, making decision, informative system, organ of state administration, information generators, information technologies, statistical information.

Постановка проблеми. Ефективна реалізація інформаційних технологій у державному управлінні забезпечується лише за умови чіткого розуміння їх можливостей керівним складом і фахівцями органів державної влади, а також за активною участю останніх у зборі, накопиченні, реєстрації, передачі, обробці, зберіганні, представленні інформації та її аналізі під час підготовки і ухвалення рішень. Серед різних типів інформації, що застосовується в державному управлінні, важливу роль займає статистична інформація, яка розглядається як різновид економічної. На місцевому рівні статистична інформація надходить до органів державної статистики від підприємств і організацій, а на державному – від міністерств і відомств. Також статистична інформація різниться залежно від галузей економіки, стан справ в яких вона відображає.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційне забезпечення в системі державного управління з використанням статистичної інформації досліджувалося О.О. Бакаєвим, А.Я. Берсуцьким, В.М. Глушковим, В.І. Корогодіним, О.І. Крюковим, М.М. Лепюю, К.О. Линьовим, В.М. Порохнею, В.П. Тронем, В.О. Шамраєм та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на проведені ґрунтовні дослідження інформаційного забезпечення в органах державної статистики, питання підвищення ефективності їх функціонування шляхом удосконалення інформаційних систем досліджено недостатньо. Існують проблеми в системах збору і розповсюдження інформації, потребують досліджень процеси удосконалення інформаційних систем. Тому розвиток інформаційних систем в органах державної статистики, а саме стосовно управління вхідними і вихідними інформаційними потоками є актуальним завданням.

Мета статті. Метою цієї роботи є аналіз систем збору і розповсюдження статистичної інформації на регіональному рівні.

Об'єктом і базою дослідження цієї роботи є інформаційні процеси в Головному управлінні статистики (ГУС) у Чернігівській області.

Для вивчення інформаційних потоків, що циркулюють у системі державної статистики, доцільно провести аналіз середньої ланки серед рівнів інформаційних систем. Цією ланкою є регіональний рівень, який представлений обласним Головним управлінням статистики.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні, методичні та прикладні проблеми вдосконалення організації систем інформаційного забезпечення органів державної статистики.

Виклад основного матеріалу. Головне управління статистики безпосередньо підпорядковане Держкомстату України і здійснює реалізацію державної політики в галузі статистики в Чернігівській області. В структуру Управління входять такі підрозділи: відділ зведених робіт та показників національних рахунків; управління статистики виробництва; управління міжгалузевої статистики підприємств; управління статистики послуг; управління статистики сільського господарства та навколишнього середовища; управління статистики торгівлі; відділ обстеження умов життя домогосподарств; відділ організації вибіркового обстеження населення; управління статистики праці; відділ статистики населення; відділ статистики цін; управління фінансового забезпечення, бухгалтерського обліку та звітності; управління інформатизації; відділ кадрового забезпечення та державної служби; адміністративно-господарський відділ [1].

Головне управління статистики щороку складає комплексний план роботи, який містить заходи з організації державних статистичних спостережень, підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів, проведення перевіркової роботи, координації діяльності управлінь (відділів) статистики та роботи з користувачами даних і респондентами, з визначенням термінів виконання робіт, відповідальних виконавців тощо. План формується відділом зведених робіт та показників національних рахунків з урахуванням пропозицій самостійних структурних підрозділів за погодженням з начальником, першим заступником та заступниками начальника Головного управління статистики відповідно до розподілу функціональних повноважень та виноситься на розгляд колегії Головного управління статистики. На підставі Плану самостійні структурні підрозділи Головного управління статистики (з урахуванням планів роботи місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування) складають поточні плани роботи, які подаються на розгляд та затвердження начальнику, першому заступнику та заступникам начальника Головного управління статистики відповідно до розподілу функціональних повноважень.

Управління інформатизації є структурним підрозділом Головного управління статистики. Відділ інформаційних технологій та баз даних і відділ комп'ютерних мереж та інтернет-технологій є структурними підрозділами управління інформатизації. Відділ комп'ютерних мереж та інтернет-технологій відповідно до покладених на нього завдань: забезпечує готовність комп'ютерної техніки для проведення автоматизованої обробки статистичної інформації на базі єдиної методології і сучасних інформаційних технологій; здійснює впровадження сучасних інформаційних технологій та засобів передачі інформації, надає методологічну та практичну допомогу місцевим органам статистики з цих питань; проводить удосконалення форм і методів використання комп'ютерної техніки для автоматизованої обробки статистичної інформації; здійснює контроль за використанням комп'ютерної техніки; забезпечує організацію робіт по технічному обслуговуванню та модернізації комп'ютерної техніки і комплектуючого обладнання; забезпечує у межах своєї компетенції реалізацію державної таємниці; здійснює інші функції, необхідні для виконання покладених на нього завдань.

Організація роботи з документами та контроль їх виконання здійснюється відповідно до Інструкції з діловодства в органах державної статистики Чернігівської області, затвердженої наказом ГУС від 28.04.2009 № 29 та розробленої відповідно до Примірної Інструкції з діловодства в органах державної статистики, затвердженої наказом Держ-

комстату № 524 від 25.12.2008 р. Порядок організації роботи з документами, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави, визначається Інструкцією про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 27.11.1998 № 1893 [4].

Відповідальність за організацію діловодства в самостійних структурних підрозділах Головного управління статистики, управліннях (відділах) статистики покладається на начальників цих підрозділів. З метою прискорення підготовки, візування та виконання документів, а також контролю за додержанням вимог щодо складання й оформлення документів, наказом Головного управління статистики в самостійних структурних підрозділах, управліннях (відділах) статистики визначаються відповідальні особи за ведення діловодства й архіву.

Аналіз функціонування інформаційної системи Головного управління було проведено шляхом дослідження структури вхідної та вихідної інформації.

Джерелами статистичної інформації є підприємства та організації різних форм власності. Збирання первинної інформації проводиться в статистичних звітах. Динаміка надходження первинних звітів до Головного управління статистики у Чернігівській області наведена на рисунку 1.

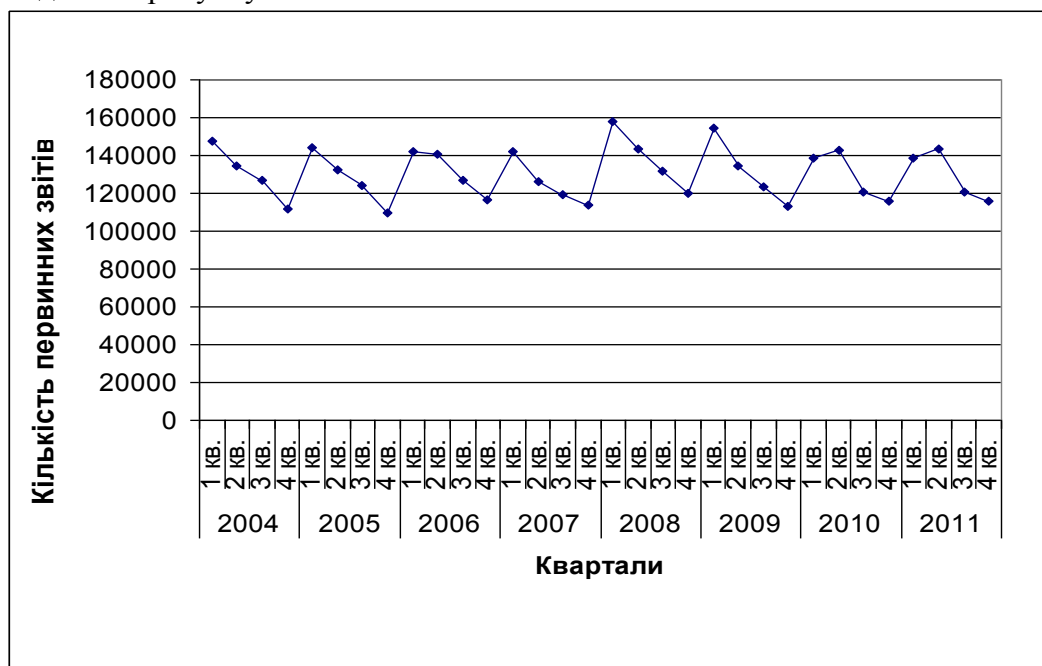

Рис. 1. Динаміка надходження первинних звітів до Головного управління статистики у Чернігівській області

Коливання кількості первинних звітів по роках пояснюється низкою факторів, таких як: зміна кількості підприємств за рахунок відкриття нових і закриття збиткових; оптимізація статистичних форм шляхом їх об'єднання, зростання періоду звітності; вилучення інформації, що дублюється у звітній документації; запровадження нових статистичних форм; здійснення вибірових обстежень, які проводяться позапланово [2].

Зменшення неритмічності у процесах обробки інформації можна досягти впровадженням більш досконалих інформаційних технологій. Однак удосконалення інформаційних систем пов'язано також і зі зменшенням кількості виконавців, що працюють з інформацією. З одного боку, кількість інформації, що надходить до органів статистики, не має стійких тенденцій до зростання, або зменшення, а з іншого – за рахунок зменшення чисельності персоналу, навантаження на одного співробітника збільшується. Це

збільшення навантаження повинно не бути зв'язаним зі збільшенням трудовитрат персоналу, а компенсуватись перевагами, які надає автоматизація його праці. Ця вимога потребує впровадження таких інформаційних систем, які дозволяють, крім прискорення обчислювального процесу, також і оптимізувати його.

Проведення аналізу інформаційної системи Головного управління статистики виявило низку недоліків системи збирання та обробки інформації, до яких належать: дублювання даних у галузевих підсистемах інформаційних систем органів державної статистики; недостатня продуктивність системи, яка спричиняє великі витрати часу на обробку первинних звітів; значна кількість помилок у первинній інформації на паперових носіях, які відволікають персонал управління для їх виправлення; значне навантаження на працівників, що займаються обробкою інформації; недосконалі технології збору та обробки первинних звітів; використання позадачного підходу, який не передбачає інтеграцію підсистем інформаційної системи; використання суцільних обстежень, які вимагають значних витрат часу і призводять до додаткового навантаження на співробітників органів державної статистики; нерівномірне надходження й обробка інформації по кварталах, що спонукає до збільшення інтенсивності виконання своїх обов'язків персоналом Головного управління в певні періоди і її зменшення в інші [3].

Крім збирання та обробки інформації, органи державної статистики виконують функції її розповсюдження. Розповсюдження статистичної інформації здійснюється через статистичні збірники, бюлетені, довідники. Інформація про соціально-економічний стан країни міститься у виданні "Статистичний щорічник України", а інформація про стан галузей економіки розповсюджується через галузеві статистичні видання. Одним з важливих засобів розповсюдження є сайти органів державної статистики різних рівнів. Користувачами цієї інформації є органи державної влади різних ієрархічних рівнів, підприємства, організації, фізичні особи [4].

Динаміка змін обсягів вихідної інформації представлена на рисунку 2.

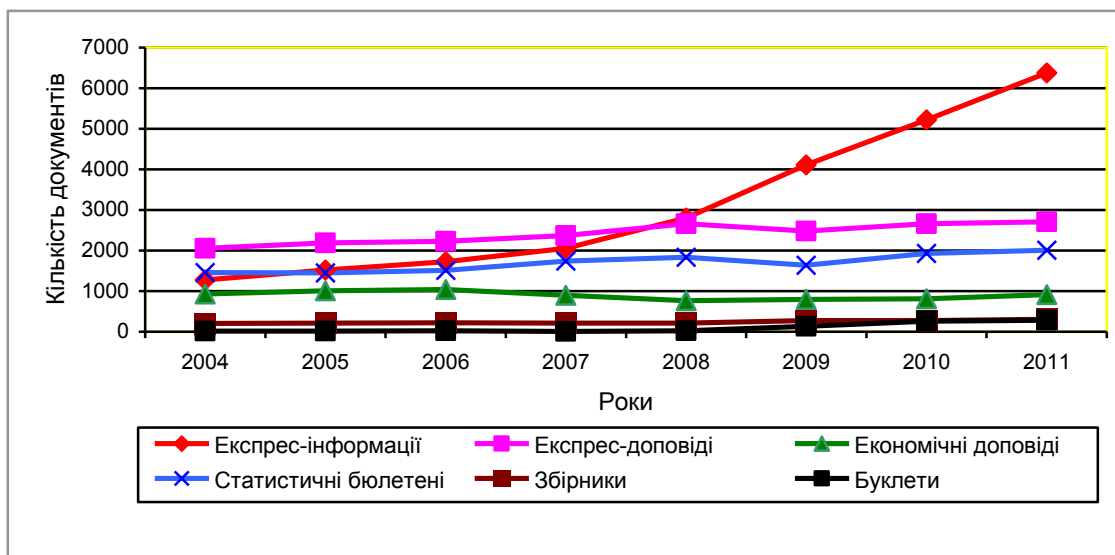

Рис. 2. Динаміка змін обсягів вихідної статистичної інформації, що розповсюджується Головним управлінням статистики та районними управліннями (відділами) статистики у Чернігівській області

Аналіз потоків вихідної інформації свідчить про зростання її кількості, що зв'язано зі зростанням потреб у статистичній інформації. Якщо раніше ця інформація переважно використовувалася органами державного управління та місцевого самоврядування для виконання своїх функцій, останнім часом з'явився маркетинговий напрямок розповсюдження інформації статистичного характеру. Зростання кількості підприємницьких структур та якості здійснення в них управлінських процесів, зв'язаних з аналізом зовнішньо-

го середовища, маркетингових досліджень та інших аналітичних функцій у діяльності підприємств у ринкових умовах призводить до зростання попиту на статистичну інформацію. Також збільшенню кількості друкованих видань сприяє співпраця з пресою, що надає можливість розповсюдження статистичної інформації серед широкої громадськості. Цей напрям розповсюдження інформації є в теперішній час одним з основних.

Аналіз розповсюдження статистичної інформації виявив наступне: відбулися зміни у спрямованості розповсюдження інформації з переважно для державних органів та установ на широкий загаль користувачів; є необхідність створення сучасної поліграфічної бази для задоволення потреб споживачів; є необхідність відповідати вимогам засобів масової інформації; необхідно розширяти тематику вихідної інформації; є потреба у створенні баз і банків даних статистичної інформації з можливістю доступу до них широкого кола користувачів; широке використання мережі Інтернет для розповсюдження інформації; необхідна організація диференційованого доступу до статистичної інформації відповідно до запитів споживачів.

Разом з аналізом надходження первинних звітів до Головного управління статистики та вихідної інформації, для оцінювання ефективності функціонування інформаційної системи органу державної статистики проведено дослідження його документообігу. Діяльність, яка пов'язана з роботою з документами, відповідає вимогам державних стандартів та інструкцій з діловодства.

Висновки і пропозиції. Аналіз надходження статистичної інформації та обсягів її розповсюдження в Головному управлінні статистики у Чернігівській області показав, що кількісні показники загального документообігу суттєво не змінюються, різні підрозділи отримують інформацію переважно у першому і другому кварталах, а найменшу кількість – у четвертому. Кількість вихідної інформації збільшується, що пов'язано з появою маркетингового напрямку тиражування та розповсюдження інформації статистичного характеру. Аналіз системи документообігу засвідчив, що в її функціонуванні є ряд недоліків, а саме: тривалість обробки інформації, значні витрати зусиль персоналу на рутинні роботи, недосконала організація контролю за виконанням документів, складна система взаємозв'язків, втрати документів, значні витрати на збір, обробку і надання інформації користувачам. Аналіз розвитку інформаційної системи органів державної статистики свідчить, що є необхідність створення сучасної поліграфічної бази; існує необхідність співпраці з засобами масової інформації; необхідно розширювати тематику вихідної інформації; є потреба у створенні баз і банків даних статистичної інформації з можливістю доступу до них широкого кола користувачів; необхідно забезпечити широке використання мережі Інтернет, організувати диференційований доступ до статистичної інформації.

Список використаних джерел

1. Бутко М. П. Регіональні особливості економічних трансформацій в перехідній економіці / Микола Петрович Бутко. – К.: Знання України, 2005. – 476 с.
2. Дітковська М. Ю. Аналіз інформаційної системи органу державного управління [Електронний ресурс] / М. Ю. Дітковська // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2010. – № 5. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua>.
3. Олійченко І. М. Дослідження системи документообігу в Головному управлінні статистики / І. М. Олійченко // Економіка та держава. – 2009. – № 11. – С. 198-200.
4. Офіційний веб-сайт Головного управління статистики у Чернігівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chernigivstat.gov.ua>.